

نشست هم اندیشی تقریب و گفتمان امامت با حضور دبیرکل مجمع تقریب مذاهب اسلامی برگزار شد

حجت الاسلام و المسلمین دکتر شهریاری بیان کرد: وحدت در چهاررتبه (ولایت الهی، ولایت معیت رسول ﷺ، ولایت ائمه اطهار و ولایت فقیه) تقسیم شده است.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، نشست هم اندیشی تقریب و گفتمان امامت با حضور و سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمید شهریاری دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و جمعی از علما و پژوهشگران حوزه و دانشگاه در محل بنیاد بین المللی امامت در شهر مقدس قم برگزار گردید.

دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی در ابتدای سخنان خود با اشاره به آیاتی از قرآن کریم و بیان رتبه اول وحدت (ولایت الهی)، اظهارداشت: خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: "إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ" و نیز در آیه ای دیگر می فرماید: "وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كَلًّا" لِـلَّيْنَا رَاجِعُونَ؛ اکنون یک بحث اجتماعی، سیاسی و معرفتی وجود دارد که می توان با آن به مسئله وحدت از مناظر مختلفی نگاه کرد،

طبیعتاً یک نگاه جامع می تواند بهترین نگاهی باشد که به ما کمک کند، زیرا از مزایا و نظرات می توان استفاده کرد و اگر کاستی داشته باشد به آن توجه کرد.

حجت الاسلام شهریاری افزود: زمانیکه نهادی در نظام جمهوری اسلامی تاسیس می شود، نظام فقط یک نگاه معرفتی به آن ندارد بلکه مجموعه ای از اهداف و مزایا در نظر گرفته شده است، لذا با تاسیس این سازمان در ذیلش اهداف برشمرده شده است و این اهداف مجموعه ای از فعالیت های سیاسی و معرفتی را دنبال می کند.

وی ادامه داد: قبل از آن که وارد این مسئله شویم که در کتاب به آن پرداخته شده است، بنده تلاش می کنم این نظریه را تکمیل کرده و یک نظریه دیگری که با عنوان امت واحده و اتحادیه کشورهای اسلامی در کتابچه سبز کوچکی تدوین شده است و بیش بیست جزء دارد و اسنادش مستند به آیات قرآن و احادیث پذیرفته و فرمایش امامین انقلاب است و این اجزا یک الگو و چارچوبی را عرضه می کند و آن را برای اتحادیه کشورهای اسلامی تعریف می کند که وحدت در نظام معرفتی ما چه جایگاهی دارد را عرض کنم.

دکتر شهریاری، بیان کرد، در آیات شریفه " إِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ " و " وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ " و " إِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ " تفریق فاعبدون یا فاتقون و به قبلش که انا ربکم است، نشان می دهد که مفاد وحدتی که در اینجا اشاره شده است و به سوی ربوبیت یا عبودیت الهی دارد که طبیعتاً این دو نهفته در ولایت الهی است؛ " اُولِی الذِّنِّ اٰمِنُوْا " خداوند متعال بر همه عالم ولایت دارد و اصولاً صفت ولایت برای خدای متعال است که بالاصل و در رتبه های بعدی است و ولایت به پیامبران و سپس ائمه اطهار و سپس به ولی فقیه منتقل می شود و این انتقال در لایه های بعدی و در اصل اصالت برای ولایت الهی است.

وی اضافه کرد: به خوبی در این کتاب اشاره کردند که امت واحده اشاره به امت اسلام ندارد و آیات در صدور ذیل اشاره به انبیای الهی داشته که مسئولیتی داشتند و پیام آوری بر توحید، معاد و بر وحدت الهی است، یعنی بت پرستی و خدا چندگان نه نباید مورد پرستش قرار گیرد.

دبیر کل مجمع تقریب مذاهب اسلامی با طرح سوالی که اول باید وحدت را استنباط کنیم و منظور از امت واحده چیست؟، اذعان داشت: مرحوم علامه طباطبایی در المیزان می فرمایند، منظور از امت واحده امت بشری است، یعنی بشریت عبادت کنندگان خدا هستند و ولایت برای خداوند است و او بر بشریت که مخلوق او هستند ولایت دارد؛ این امت واحده است زیرا ولایت واحد دارد و آن خدای یگانه است.

وی اضافه کرد: وحدت بخش آن چیست و با تمام اختلافاتی که دارند طبق آیه شریفه: "كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيِّنَةً ۗ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ ۗ بِإِذْنِهِ ۗ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ" چه شده است که واحد شده اند.

حجت الاسلام شهریاری تصریح کرد: این امت واحده بعد از اختلافاتی که رخ داده است و ولایت الهی را پذیرفته است، با فطرت خود به سوی خدا پیش می رفته است، لذا این اختلافات باعث تفرق میان امت واحده شده است و به سوی ولایتی بر بت و غیر بت حرکت کرده است؛ ای بشریت، ای همه انسان هایی که مخلوق خدا و تحت ربوبیت او هستید و رزقتان و هستیتان از او منشا گرفته است، شما وصف حقیقی دارید که آن وحدت شما است؛ در ادامه "انا ربکم" بدین معنا است که من پروردگار شما هستم و شما به وحدت الهی و ربوبیت الهی وحدت پیدا می کنید.

وی عنوان کرد: این رتبه از وحدت دیگر یک دین می شناسد و یک دیانت قبول دارد و آن دین تعهد به خدا است، با این تعبیر پیامبران و ادیان مختلف هستند، انبیایی که صاحب کتاب بودند و ادیان متنوع و متکثری داشتند و ولی خدا را واحد خطاب می کنند از این جهت است که این وحدت به ربوبیت الهی برمیگردد.

دکتر شهریاری، گفت: خداوند متعال می فرماید: "وَجَعَلْنَا لَهُمْ أٰثِمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِ نَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ ۗ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ"، در این آیه اشاره به عبادتی دارد که منشا آن ربوبیت الهی است؛ لذا امامت به معنای عام کلمه و وصف تمامی انبیا می باشد که در آیه قرآن به آن اشاره شده است، معیاری که برای وحدت بخشی آن دیانتی است و خداوند به آن اشاره می کند، همه باید خدا پرست باشند و فرقی نمی کند نبی کیست؛ البته ممکن است این سوال پیش آید که آیا این وحدت اصیل است یا غرضی؟، بنده عرض میکنم اصیل است زیرا ولایتش اصیل است، چونکه ارتباط وحدانی با ولی امر ملکوتی ایجاد کرده است.

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حمید شهریاری در ادامه به بیان رتبه دوم وحدت (ولایت معیت با رسول خدا) پرداخت و ابراز داشت: تمام ادیان آسمانی را خداوند به انبیاء سپرده است، خداوند فرموده است به امر من و به وحی من کار خیر را به مردم بیاموزید؛ منشا آن ولایت الهی و وحدت بخش است که در ادامه تابع آن و ربوبیت دنبالش خواهد آمد.

وی با اشاره به آیه " قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ - وَلَا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ" افزود: این آیه توصیه ای است، محمد مصطفی(ص) به ادیان ابراهیم ، مسیحیت و یهودیت اشاره داشته و دعوت کرده است که همگان تحت یک پرچم قرار بگیرند ، این کلمه سواء در حقیقت همان کلمه توحید بوده است که می توان بدان تاکید کرد و این اولین و معتبرترین گام در وحدت است، نکته این است در تقابل این وحدت چه اتفاقی افتاده است، اگر این وحدت شکسته شود، امت واحده چه مصیبتی را تحمل خواهد کرد؟! زیرا این وحدت مستضعفان عالم است و خداوند متعال فرموده است شما امت واحده بودید و سپس تفرقه ایجاد کردید.

وی در ادامه با اشاره به تکرار ادیان و تفرقه میان آنها، اذعان داشت: خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: "وتقطعوا أمرهم بینهم کل إلینا رجعون و تَقَطَّطَّ عُوا أَمْرَهُمْ بِیْنَهُمْ كُلُّ" "إِلَیْنَا رَاجِعُونَ" و در ذیل آیه ای دیگر میفرماید " فتقطعوا أمرهم بینهم زبرا کل حزب بما لدیهم فرحون فَتَقَطَّطَّ عُوا أَمْرَهُمْ بِیْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ" "حِزْبٍ بِمَا لَدَیْهِمْ فَرِحُونَ"، تعدد و تکرار ادیان که در ادامه از هم جدا شده و پاره پاره شدند، به هر حال خدای متعال که برحذر داشته و از ابتدای خلقت وحدت را قرار داده و از شکستن آن جلوگیری کرده است.

وی عنوان کرد: در مرتبه بعد وحدتی که پیش می آید، وحدت جهان اسلام است؛ برای وحدت جهان اسلام از این آیه شریفه می توان استفاده کرد، خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: " مَحَمَّادٌ رَسُولُ اللَّهِ وَآلِ الذِّیْنَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بِیْنَهُمْ" ، همیشه به دوستان می گویم روی کلمه "معه" مکث و بررسی کنید که معیت یعنی چه؟، پیغمبری که رسالتی آورده و احکام دینی عرضه کرده و کسانی با او همراه شدند ، جنگیدند ، خندیدند ، برخاستند ، مهاجرت کردند و با او تاسیس پایتخت مدینه و حکومت کردند و در طول این ۲۳سال با او بودند و توانستند نظام اسلامی را تثبیت کنند.

وی افزود: بنده معتقد هستم پیامبر اسلام علمی بلند کردند و همه با او همراه شدند و در ادامه همراهی

با او وحدتی شکل گرفت که منجر به تثبیت اسلام در طول قرن های بعدی گردید؛ اگر این وحدت شکل نمی گرفت و اگر عده ای به دور پیامبر اسلام(ص) جمع نمیشدند و استقامت نمی کردند، این اتفاق نمی افتاد و در واقع این گستردگی "والذین معه" بودند که به گستره او صادق است.

دکتر حمید شهریاری اضافه کرد: قرآن کریم می فرماید، دو ویژگی را همراهان پیامبر اسلام داشتند، ابتدا "اشدا علی الکفار" بودند یعنی شدت بر کفار داشتند، این غیر شدتی است که در فارسی به کار می رود، در واقع به معنای استحکام است و به تعبیر امروزی یعنی در برابر کفار مقاوم و محکم هستند و سفت ایستاده اند و دوما "رحماء بینهم" هستند یعنی با تمام آن ویژگی ها معیت داشته اند؛ در حقیقت این رتبه دوم یعنی وحدتی که جهان اسلام ایجاد می کند بر محور ولایت پیامبر اسلام است، پیامبر اکرم(ص) همه را به دور خود جمع کرد و حتی منافقین را به دور خود جمع کرد و این یک وحدت حقیقی بود که موجب پیروزی اسلام شد.

دبیر کل مجمع تقریب مذاهب اسلامی پیرامون رتبه سوم وحدت (ولایت با ائمه اطهار)، گفت: طبیعتا تا زمانی که وحی حامی وحدت و معیت بود، تفرقه حاصل نشد و اگر میشد برطرف میشد، به هر تقدیری وحی بنا نبود ادامه پیدا کند و پیامبر می دانست بعد از خود اتفاقاتی می افتد، در واقع محل اختلاف به ولایت ائمه اطهار و در راس آن امام علی علیه السلام به دو چیز اشاره شده است، در حدیث ثقلین آمده است اگر کسی محتوای متنی احادیث شیعه و سنی را مطالعه کند بدون تردید به حقانیت ولایت علی ابی طالب(ع) پی خواهد برد، از اینرو حدیث ثقلین نیز وحدت بخش بوده و در کتب اهل سنت نیز آمده است.

وی بیان داشت: وحدتی که به دنبال آن هستیم از آیه شریفه "وَ اَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ الْجَمْعِ" و "لَا تَفَرَّقُوا" استخراج شده است، در دعای جامع کبیره نیز بدان اشاره شده است، لذا نیازمند الفت و وحدت هستیم، از اینرو حضرت دستور دریافت کردند "یا اَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْزِمُكَ مِنَ النَّاسِ" ماموریتی بود که در زمان خود داشتند و تنها راه حضرت در رتبه سوم برای وحدت حقیقی بود؛ در حقیقت سه مرتبه (ولایت الهی، ولایت معیت با رسول خدا، ولایت ائمه اطهار) تولید وحدت کرده و پیشگیری از تفرقه می کند و هر کدام در رتبه خود می تواند این کار را انجام دهد.

دکتر شهریاری در ادامه قسمتی از حدیث ثقلین را قرائت و تفسیر کرد و سپس بیان کرد: پیامبر فرمودند بعد از من کافر نشوید و بریکدیگر شمشیر نکشید زیرا وحدتی که "والذین معه" بوده است را مخدوش می

کند، با جنگ و کشتار مسلمانی که برادر تو است نباید اتفاق بیافتد زیرا همه تحت ولایت رسول ﷺ هستی و وحدت باید حفظ شود.

وی اضافه کرد: در قسمتی دیگر می فرماید این وحدت کافی نیست بلکه باید وحدت ائمه اطهار دنباله آن باشد زیرا این امت بدون ولی نمی شود، لذا حدیث ثقلین را فرمودند؛ در حدیثی از بخاری است " وان اناسا من اصحابي يؤخذ بهم ذات الشمال، فاقول: اصحابي اصحابي فيقال انهم لم يزالوا مرتدين على اعقابهم منذ فارقتهم الحديث" اگر نامه اعمالشان برایشان خوانده نمیشود چون از معیت تو درآمدند، این روایت در منابع اهل سنت متواتر است.

حجت الاسلام والمسلمین دکتر حمید شهرباری در قسمت پایانی سخنرانی خود به لایه چهارم رتبه های وحدت و تبیین روایاتی بر مبنای نظریه امام خمینی(ره) اشاره نمود و با بیان این که ائمه اطهار علیهم السلام هیچ گاه امت را رها نمی کنند، خاطرنشان کرد: لایه چهارمی که بنده به مراتب وحدت اضافه کرده ام، مبنای نظریه امام خمینی(ره) در ولایت فقیه است، نمی شود ائمه اطهار در دسترس نباشند و ما را رها کنند، نبود امام دلیل برقصور امت است، اما مسئولیت حکومت را که نمیتوان رها کرد، جمعیت کثیر مسلمانان لزوم ولایت فقیه به عنوان وحدت چهارم را نشان میدهد.

وی ادامه داد: در واقع حکومتی که تحت اشراف نائب امام زمان(ارواحنا فداه) بر روی زمین امروز جریان دارد، دو وحدت حقیقی را به ما داده است؛ اول حکومت اسلامی و نظام جمهوری اسلامی است و دوم موجب جلوگیری از درگیری نظام های قومی و نه حتی مذهبی شده است که در واقعیت ایجاد وحدت حقیقی کرده است و این از برکات 45 ساله نظام جمهوری اسلامی است.

دکتر شهرباری در ادامه ضمن گرامیداشت دهه فجر انقلاب اسلامی، این کتاب را سراسر تحقیق و پژوهش و محتوایی قابل دفاع دانست و با بیان این که به وحدت و تقریب از مناظر مختلف می توان توجه نمود، عنوان کرد: درود بر امام راحل که این نظریه را در قانون جمهوری اسلامی وضع کرد و امروز تجربه تاریخی 45 سال نشان داده است که در مقابله با تفرقه، نظریه امام در مقابل آن موفق بوده است.

وی ادامه داد: اگر نبود چه؟!؛ قرآن کریم می فرماید: " إِنْ فِرَّ عَوْنٌ عَلا فِي الْأَرْضِ، " اولاً علا در زمین داشت و تفرقه ایجاد کرد یعنی وحدتی که امت واحده ایجاد کرد را شکست برای اینکه بتواند امت واحده را بشکند " وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا " و استضعاف ایجاد کرد و ضعیف نگاه داشت و مردها را کشت و زن ها را نگاه می داشت تا بتواند وحدتی که خداوند متعال به بشریت داده است را از بین

ببرد، لذا این مسئله در تقابل با رتبه اول وحدت است.

وی تاکید کرد: اکنون آمریکا فرعون و طاغوت زمان است و می گوید من میخواهم اسرائیل باشد و با همه توان خرج می کنم و ارزشهای خود را تحمیل می کند و هر که در این میان با من همراه نباشد از بین می برد؛ این تعارضی که در جهان امروز مشاهده می کنیم، تعارضی است که مراد فرعون و طاغوتیان است تا بتوانند تیکه پاره کنند و بر زمین مسلط شوند؛ نکته این است چرا توانسته است متفرق کند و کودک کشی به راه اندازد؟ آنان در مقابل آسیب هایی که در نتیجه ایجاد تفرقه بر امت بشری و مستضعفان عالم ایجاد شده، سبب شکستن امت اسلامی شده اند و دومین تفرقه در امت پیامبر اسلام را رقم زده اند، از اینرو علامه طباطبایی می فرماید اگر کسی در امت اسلامی تفرقه ایجاد کرد، ارتباط ولایی و معرفتی تو با آنان قطع است.

وی در پایان سخنان خود، گفت: جهان اسلام نیازمند مراتبی از وحدت است، اول وحدت مستضعفان از همه ادیان فرقی نمی کند، مهم این است که در مقابل فرعون زمان بایستد، دوم نیازمند وحدت جهان اسلام هستیم بدین معنا که در کنار هم باشیم و برای آنکه بتوانیم ولایت رسول ا را حفظ کنیم و شبهات را از بین ببریم به گفتگو بپردازیم.